SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

2/S-son (4-jild)
2024

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SPR1342V4SI2Y2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ S/2 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Аброр – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймахамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Хожаев Азизхон Саидалохонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликов Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулув Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудири;

Носирходжаева Гулнора Абдукаххаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Рахман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуротовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич - юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Каюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна - педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васила Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Карамаддиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович –сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич –сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Полвонов Козимбек
ЎЗБЕКИСТОННИНГ ЖАНУБИЙ ШАҲАРЛАРИ ТОПОНИМИГА ОИД МАЪЛУМОТЛАР 10-15

Xadjamuratova Matlyuba
MAKTABGACHA TA’LIMDA BOLALARNI IJTIMOIY HIMOYA QILISHGA INNOVATSION YONDOSHUVNING DOLZARBLIGI 16-21

Шовкатов Шокир Шовкат ўғли
АБУЛ-ЮСР ПАЗДАВИЙ ИЛМИЙ МЕРОСИНИ ЎРГАНИШДАГИ ЁНДАШУВЛАР 22-31

Mo‘minov Xusanboy Madaminjonovich, Qodirjonov Omadjon Tavakkaljon o‘g‘li
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SUD QONUNCHILIGIGA KIRITILGAN O‘ZGARISHLAR VA ULARNING AHAMIYATI 32-36

Пардаев Асрор
ҚАШҚАДАРЁ ВИЛОЯТИ АҲОЛИСИНИ ХАЛҚ ИСТЕЪМОЛИ ВА ОЗИҚ-ОВҚАТ МАҲСУЛОТЛАРИ БИЛАН ТАЪМИНЛАШ МАСАЛАЛАРИ 37-42

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Умурзақова Мўътабархон Нодир қизи
ЖАХОНДА ТИББИЙ СУҒУРТА ТИЗИМИНИНГ РИВОЖЛАНИШ ХУСУСИЯТЛАРИ 43-52

Рахманов Зафар
ТИЖОРАТ БАНКЛАРИДА ДЕПОЗИТ ОПЕРАЦИЯЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНИШ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИНИ БАҲОЛАШ 53-62

Аминов Фазлитдин Бахадирович
РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ СЕМЕЙНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В ЭКОНОМИКЕ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 63-70

Курбонова Шахриноз Авазхоновна
ИҚТИСОДИЁТНИ ДИВЕРСИФИКАЦИЯЛАШ ЖАРАЁНЛАРИДА АСОСИЙ ВОСИТАЛАР ТАҲЛИЛИНИ ЎЗИГА ХОС ЖИҲАТЛАРИ 71-81

Azimova Hulkar Egamberdiyevna
KREDIT PORTFELINI SAMARALI BOSHQARISHDA TIJORAT BANKLARINING O‘RNI 82-87

Rajabov Orzujon Mamasoliyevich
LOGISTIKA XIZMATLARINI KO‘RSATISHDA BUYUMLAR INTERNETI (INTERNET OF THINGS)DAN FOYDALANISH 88-93

Саидов Сарвар Хайруллоевич
ДАВЛАТ ХИЗМАТЧИЛАРИДА БОШҚАРУВ КОМПЕТЕНЦИЯЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ БОРАСИДА ХОРИЖ ТАЖРИБАСИ 94-104

Сержанов Аймурат Медетбаевич
ХАЛҚАРО АМАЛИЁТ ВА ЎЗБЕКИСТОНДА РАҚАМЛИ БАНКЛАР ХИЗМАТЛАРИНИ ЯРАТИШ ЗАРУРИЯТИ 105111

Туробов Шерзод Алишерович, Ибодуллаев Зафар Ибодуллаевич
ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ ТАРТИБГА СОЛИШНИНГ ХОРИЖ ТАЖРИБАСИ 112-119

Daniyarova Feruza Baxriddinovna, Chinorova Shahodat Mansur qizi
O’ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB QILISH YO’LLARI 120-126

Temirova Feruza Sagdullayevna
XULQ-ATVOR IQTISODIYOTI VA BRENDGA SODIQLIK 127-132

Sharipova Shaxzoda Xasanovna
YANGI O‘ZBEKISTONDA TURIZM MADANIYATINI YUKSALTIRISH ISTIQBOLLARI 133-138

09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

Алимова Шахноза Хамидовна
НОГИРОНЛИГИ БОР ЁШЛАР - АЛОҲИДА ХУСУСИЯТГА ЭГА ИЖТИМОИЙ-ДЕМОГРАФИК ГУРУҲ СИФАТИДА 139-147

Асракулова Адиба Набиевна
“ЁШЛАР ВА БИЗНЕСНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ЙИЛИ” НИНГ ҚАБУЛ ҚИЛИНИШИ ТАДБИРКОРЛАРНИНГ ИҚТИСОДИЙ ТАФАККУРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДАГИ АҲАМИЯТИ 148-154

10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Teshabayeva Dilfuza Muminovna
LEXICAL PROBLEMS OF TRANSLATING THE NAMES OF NEW PHENOMENA IN MASS MEDIA 155-160

Rustamov Ilxom Tursunovich, Inog’omjonova Robiya Rustamjon qizi
INTERFERENSIYA HODISASINING TILDA AKS ETISHI XUSUSIDA OLIMLARNING TADQIQOTLARI VA QARASHLARI 161-165

Abdikhamidova Sevinch Obidjon kizi
PROBLEMS FACED IN TRANSLATING PROPER NOUNS 166-170

Djurakulova Elmira Suyunova
SHOYIM BO‘TAYEV ROMANLARIDA BADIIY XRONOTOP VA MIFOLOGIK TALQIN 171-177

Dalieva Madina Khabibullaevna
THE ROLE OF BLENDING THEORY IN POLYSEMY AND METAPHOR 178-183

Жўраева Ирода Ахмедовна
ИНГЛИЗ ВА ЎЗБЕК АНТРОПОНИМИК ЛУҒАТЛАР ТИПОЛОГИЯСИ 184-189

Iminova Shahnoza-Begim Bahodirovna
INGLIZ TILIDA INSONNING IJOBIY AQLIY XUSUSIYATLARINING IFODALOVCHI BIRLIKLARNING KONSEPTUAL, LINGVO-MADANIY XUSUSIYATLARI 190-193

Irgasheva Shoxida Sadriddinovna
INTERNET DISKURSIDAGI IQTISODIY NEOLOGIZMLARNI TARJIMA QILISH XUSUSIYATLARI 194-200

Tursunova Zarina Farxodovna
LINGVISTIKADA EMOTLARNI O‘RGANISHGA ZAMONAVIY YUNDASHULAR (INGLIZ TILI ASOSIDA) 201-205

Satibaldiyev Erkinjon Kamilovich
PARADIGMATIC SOUND INTERFERENCE IN THE ENGLISH SPEECH OF TURKOPHONES 206-212

Radjabova Hafiza Shukrulloyevna
INGLIZ VA O‘ZBEK TERMINOLOGIYASINING METODOLOGIK ASOSLARI 213-220

Avezova Dilovar Salimovna
TAXALLUSLARNI O’RGANISHNING NAZARIY JIHATI 221-225

Alikberova Kamila Adhamovna
A CRITICAL ANALYSIS OF LANGUAGE USE AND LANGUAGE ACQUISITION 226-232

Rakhmatova Bahara Ibodulla qizi
THE ROLE OF LEGAL DISCOURSE IN MODERN LINGUISTICS 233-238

Valieva Nargizakhon Zamir kizi
COMPARATIVE ANALYSIS OF “KITE RUNNER” AND “A THOUSAND SPLENDID SUNS” BY KHALED HOSSEINI: THEMES, CHARACTERS, AND SOCIOPOLITICAL CONTEXT............. 239-244

Mamatqulova Zilola Rejabaliyevna
RISHTON KULOLCHILIK MAKTABI KASB-HUNAR LEKSIKASINING STUKTURAL TASNIFI 245-251

Alimova Kamola Tursunovna
CHALLENGES IN PREPARATION OF GUIDE TRANSLATORS 252-258

Сейтимбетова Айкумар Пулатбаевна
ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ В АНГЛИЙСКОМ, РУССКОМ И КАРАКАЛПАКСКОМ ЯЗЫКАХ... 259-264

Бегжанова Айсилиу Махмудовна
ИНГЛИЗ ВА ЎЗБЕК ТИЛЛАРИДА КОМПЬЮТЕР ЛИНГВИСТИКАСИ ТЕРМИНЛАР ТИЗИМИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ 265-270

Kubanova Ilmira Sharifovna
EXPLORING ABBREVIATED RAILWAY TERMINOLOGY IN ENGLISH: A COMPREHENSIVE ANALYSIS 271-275

Azamjonova Sarvinoz
USE OF TOPONYMS IN MODERN FRENCH MEDIA 276-282

12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР

Muxiddinova Dildora Muxidddinovna
O‘ZBEKISTONNING BOJXONA FAOLIYATIGA KIOTO KONVENSIYASINI JORIY ETISHNING HUQUQIY JIHATLARI VA JSTGA A’ZOLIKNING TA’SIRI 283-292

Asadov Eldorjon Nizomiddin o‘g‘li
SOLIQ NAZORATI HUQUQIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH DAVLAT MOLIYAVIY NAZORATI INSTITUTINING MUHIM OMILI 293-298

Mustanov Ilxom Abdivalijonovich
BANK QONUNCHILIGINI BUZGANLIK UCHUN JAVOBGARLIKNING NAZARIY-HUQUQIY JIHATLARI 299-304

G‘oyibov Jo‘rabek Choriyevich
YOSHLAR MIGRATSIYASI: MUAMMO VA YUTUQLAR TAHLILI 305-309

13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

Kuziyev Otabek Chuliyevich
TALABALARDA AXBOROT MODELLASHTIRISH KO‘NIKMASINI SHAKLLANTIRISHNING MUHIM UCH BOSQICHI 310-314

Fattaxova Diloram
TIL O‘QITISHDA FOYDALANILADIGAN KOMPYUTER METODLARI 315-321

Moydinova Elmira
APPLICATION OF FLIPPED LEARNING METHODS IN THE UNIVERSITY

CLASSROOM 322-326

Xodiyeva Gulhayo Hasan qizi
ZAMONAVIY BOSHLANG‘ICH TA’LIMDA 4K MODELI KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHGA INTEGRATIV YONDASHUVNING MOHIYATI 327-333

Doniyorova Gulrux Shoniyozovna
AVTOMOBILSOZLIK YO‘NALISHI TALABALARINING KASBIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA DASTURIY VOSITALARNING AHAMIYATI 334-338

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna
RIVOJLANTIRUVCHI TA’LIMINING ASOSIY NAZARIYALARIDA TA’LIM OLUVCHINING ANALITIK QOBILIYATINI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI 339-344

Xo’jamberdiyeva Dilfuza Ikramovna
DARSLIK BILAN ISHLASH O‘QUVCHILARNING AXBOROT KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH VOSITASI SIFATIDA 345-351

Mamaraimov Bekzod Qodirovich
O’QUVCHILARNING TADQIQOTCHILIK KO’NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH VA ULARNING QIDIRUV FAOLIYATIGA TAYYORLIGI 352-356

Xudayberdiev Nurislam Nuralievich
BO’LAJAK O’QITUVCHILARINING RAQAMLI KOMPETENTLIGINI SHAKLLANTIRISHNING TASHKILIY-PEDAGOGIK MEXANIZMI 357-363

Qarshiyev Jamshid Murotaliyevich
TALABALARINING O’QUV FAOLIYATI VA ILMIY IZLANISHLARIDA SUN’IY INTELLEKT: IMKONIYAT VA CHEGARALAR 364-369

Teshaboyeva Shahodat
ZAMONAVIY SHAROITDA SHAXSNING KASBIY HUQUQIY MADANIYATI 370-375

To’rayeva Dilnoza Ismoilovna
RAQAMLI TA’LIM MUHITIDA BO‘LAJAK O‘QITUVCHINING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH USLUBIY TAYYORGARLIKNING BIR QISMI SIFATIDA 376-380

Beknayeva Shaxnoza Vladimirovna
MAKTABGACHA TA’LIM TASHKILOTLARIDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISHDA INNOVATSION JARAYONLAR 381-388

Dusyarov Salimjon Xudaymuratovich
HARAKATLI O‘YINLAR ASOSIDA MAKTAB O‘QUVCHILARIDA JISMONIY MADANIYATNI SHAKLLANTIRISH 389-393

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари. -№ S/2(4)-2024
ISSN: 2181-1342 (Online)
https://scienceproblems.uz

G‘oyibov Jo‘rabek Choriyevich,
Yuridik fanlari bo‘yicha falsafa doktori(Phd)
Ichki ishlar vazirligi Buxoro akademik litseyi direktori

YOSHLAR MIGRATSIYASI: YUTUQLAR VA TAHLIL

Annotatsiya: Ushbu maqolada O‘zbekiston va jahonda yoshlar migratsiyasining ijobiy va salbiy jihatlari tadqiq etilib, bu borada mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlar tahlil etilgan. Yoshlar migratsiyasi, ishlab chiqaruvchi kuchlarning raqobatbardoshligi, madaniyatlararo muloqot, turli millatlar, irqlar, tillar va xalqlarning aloqalarining mustahkamlanishiga zamin yaratishi haqida fikr yuritilgan.
Kalit so‘zlar: integratsiya, migratsiya, BMT, XMT, innovatsiya, ekspluatatsiya, ommaviy madaniyat, kosmopolitizm, agentlik, viza, integratsiyalashuv, globallashuv.

Goyibov Jorabek Choriyevich,
Doctor of Philosophy in Legal Sciences (PhD), Director of
The Bukhara Academic Lyceum of The Ministry of Internal Affairs

YOUTH MIGRATION: ACHIEVEMENTS AND ANALYSIS

Abstract: This article examines the positive and negative aspects of youth migration in Uzbekistan and in the world, and analyzes the reforms implemented in our country in this regard. Youth migration, competitiveness of producing countries, intercultural communication, creation of grounds for strengthening of relations between different nationalities, races, languages and peoples were discussed in this article.
Key words: integration, migration, UN, ILO, innovation, exploitation, mass culture, cosmopolitanism, agency, visa, integration, globalization.

Гойибов Жорабек Чориевич,
Доктор философии в области юридических наук (PhD)
Директор Бухарского академического лицея МВД

МОЛОДЕЖНАЯ МИГРАЦИЯ: ДОСТИЖЕНИЯ И АНАЛИЗ

Аннотация: В данной статье рассматриваются положительные и отрицательные стороны миграции молодого поколения в Узбекистане и в мире, а также анализируются реформы, реализуемые в нашей стране в этом направлении. Обсуждались миграция молодежи, конкурентоспособность стран-производителей, межкультурное общение, создание основ для укрепления связей между разными национальностями, расами, языками и народами.
Ключевые слова: интеграция, миграция, ООН, МОТ, инновации, эксплуатация, массовая культура, космополитизм, агентство, виза, интеграция, глобализация.

DOI: https://doi.org/10.47390/SPR1342V4SI2Y2024N44

Bugungi globallashuv va integratsiyalashuv jarayoni yoshlar har doimgidan ham yaxshiroq va o‘zlari xohlagandek yashash uchun sharoit yaratishga harakat qilish ehtiyojlari

ortib borayotganligini koʻrsatadi. Ushbu maqsadni amalga oshirish maqsadi yoshlarni mehnat sharoitlari qulay va yashash darajasi yuqori boʻlgan davlatlarga borishiga sabab boʻlmoqda. Bu esa oʻz navbatida, jahonda yoshlar migratsion jarayonlarini har qachongidan ham kuchayishiga olib kelmoqda.

BMTning 2017- yilda ma'lumotlariga qaraganda, sayyoradagi har 7 kishidan 1 nafari migrant boʻlganligini koʻrsatib, dunyo boʻylab soʻnggi bir necha yil ichida migratsiya qilayotgan migrantlar sonining oʻsishiga sabab boʻlmoqda. Aksariyat migrantlarlarning katta qismi yoshlarni tashkil etib, ularning taxminan uchdan bir qismi 15-34 yosh orasida ekanligini koʻrsatmoqda.

Xoʻsh, migratsiya oʻzi nima? Migratsiya bu - (lot. migratio - koʻchaman, joyimni oʻzgartiraman) aholining yashash joyini oʻzgartirishi bilan bogʻliq koʻchishi nazarda tutiladi[1]. Migratsiya - bu odamlarning harakati hisoblanib, uni ikkita asosiy toifaga boʻlishimiz mumkin:

1) mamlakat chegaralarini kesib oʻtgan xalqaro migrantlar;
2) ichki migrantlar, ular oʻz mamlakatlari ichida harakat qilishadi (masalan, qishloq joyidan shahargacha koʻchishi).

Bugungi kunda BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlari dasturi doirasida tayyorlangan materiallarga koʻra, jahonda xalqaro migrantlarning taxminiy soni 258 millionni tashkil etib, 760 millionga yaqin odamlar oʻz millatlari ichida harakat qilishadi[2]. Bundan koʻrinib turibdiki, xalqaro migrantlardan koʻra ichki migrantlar koʻpchilikni tashkil etadi. Shuningdek, xalqaro migratsiya ham dastlab, chekka hududlardan shaharga koʻchib oʻtish orqali amalga oshmoqda.

Hozirda yoshlar migratsiyasi ularning nafaqat yaxshi ish va hayot kechirishlariga, balki ushbu mamlakatlaning iqtisodiy ijtimoiy oʻsishi va oʻzgarishiga olib keladi. Jumladan, yoshlar migratsiyasi, ishlab chiqaruvchi kuchlarning raqobatbardoshligi, madaniyatlararo muloqot, turli millatlar, irqlar, tillar va xalqlarning aloqalarining mustahkamlanishiga zamin yaratadi.

Xalqaro Migratsiya Tashkilotining xabar berishicha, hozirgi kunda dunyoda mavjud migrantlarning 10% dan ortig'ini yoshlar tashkil etib, ular ham migratsiya mexanizmining asosiy harakatlantiruvchi kuchlaridan birini tashkil etadi. Shu ma'noda, XXI asrda yoshlar migratsiyasi dolzarb masalalardan biri hisoblanib, Oʻzbekistonda ham yoshlar migratsiyasining sabablari sifatida quyidagilarni koʻrsatishimiz mumkin:

- Jahon standartlariga toʻla javob beradigan nufuzli xalqaro ta'lim muassasalarida tahsil olish maqsadida (AQSH, Buyuk Britaniya, Avstraliya va Janubiy-Sharqiy Osiyo davlatlariga);
- Mehnatga yuqori ish haqi topish maqsadida (asosan, MDH mamlakatlari, Birlashgan Arab Amirliklari va Turkiya davlatlariga);
- Yoshlarning xorijda oʻqib, oʻz xarajatlarini qoplash maqsadida ishlashi (asosan, Polsha, Chexiya, Janubiy Koreya va Yaponiya davlatlariga);
- Oʻzbekiston Oliy ta'lim muassasalariga kira olmagan yoshlarning Markaziy Osiyodagi Oliy ta'lim muassalariga maqbul narxlarda oʻqish maqsadida (asosan Qozog'iston va Rossiya davlatlariga);
- Oila a'zolarining boshqa hududlarga koʻchib kelishi.

Olib borilgan tadqiqotlarga koʻra, jahondagi yoshlar migratsiyasining butun jahondagi asosiy sabablari sifatida quyidagilarni koʻrsatishimiz mumkin:

- Yoshlarning yangi ish va oʻqishga intilishi;

- Oʻz yurtidagi notinch ahvol, urushlar, qoʻzgʼolonlar, hayot uchun xavfli voqealar va tabiiy ofatlar;
- Mamlakatdagi yashash sharoitlarining pastligi, tabiiy resurslarning cheklanganligi;
- Fuqarolar erkinligi va matbuotning ochiqligining taʼminlanmaganligi;
- Yaxshi yashash sharoitlariga intilishning kuchliligi va hokazo.

Yuqorida koʻrsatilgan sabablar yoshlar migratsiyasining yildan yilga koʻpayishiga olib kelmoqda. Oʻz navbatida, Xalqaro Mehnat Tashkiloti ham yoshlar migratsiyasining xaritasini ishlab chiqib, unga koʻra, jahonda yoshlar migratsiyasi eng koʻp Sharqdan Gʼarbga tomon kuzatilmoqda. Koʻplab yoshlarning Osiyo davlatlaridan Gʼarbiy Yevropa va AQShga borishi koʻproq kuzatilmoqda. Asosan, Rossiya Federatsiyasi, AQSh va Kanada singari davlatlar migrantlarni jalb qiladigan birinchi beshlik davlatlari ichiga kiradi.

Rossiyaga boradigan yoshlar Yevropaga davlatlariga boradigan yoshlardan ancha farq qilishadi. Jumladan, Gʼarb mamlakatlarida malakali yosh mutaxassis kerak boʻlganda, ular qatʼiy tanlovdan oʻtishadi. Rossiyaga boradigan yoshlar esa, koʻpincha, oʻrta maʼlumot bilan, ushbu tilni yaxshi bilmaydigan va yetarlicha malakaga ega boʻlmagan yoshlar hisoblanishadi.

Bu albatta, tushunarli hol, negaki Yevropa va AQSH hozirgi kundagi dunyoning professional va salohiyatli kadrlarga ega boʻlgan mamlakatlari hisoblanishadi. Bundan tashqari, har qanday yangi innovatsion loyihalar ham birinchilardan boʻlib, ushbu davlatlar hissasiga toʻgʻri keladi. Yana shunday muhim omillardan biri, bu davlatlarning deyarli barchasida yoshlarni qoniqtiradigan yuqori maosh va ularning haq-huquqlari kafolatlanadi.

Mamlakatimizda ham yuqorida aytib oʻtganimizdek, yoshlar migratsiyasining oʻziga xos jihatlari mavjud. Ular quyidagilardan iborat:

Birinchidan, koʻpchilik yoshlarimiz ishlash uchun MDH va Turkiya davlatlariga borishni afzal koʻrishadi;

Ikkinchidan, mamlakatimizdagi yoshlar oʻqish maqsadida Qozogʼiston, Janubiy Koreya va Yevropa davlatlariga migratsiyani amalga oshirishadi;

Uchinchidan, Oʻzbekiston yoshlari migratsiyasi va jahon yoshlar migratsiyasining farqli tomonlari mavjud boʻlib, mamlakatimiz yoshlarining koʻpchiligi jahon yoshlaridan farqli ravishda oʻz vatanlariga qaytib kelishadi.

Yoshlar migratsiyasi haqida gapirar ekanmiz, uning salbiy va ijobiy jihatlarini alohida ajratib koʻrsatishimiz maqsadga muvofiq.

Quyidagilar migratsiyaning ijobiy tomonlari sifatida namoyon boʻlmoqda:

- Yoshlarning yangi sohalarda oʻzlashtirgan innovatsion gʼoyalarni oʻrganib, oʻz davlatlariga hayotga tatbiq etishga olib keladi;
- Yoshlarga chet davlatlarning urf-odat, anʼana va madaniyatlari bilan tanishish imkoniyatini vujudga keltiradi;
- Migratsiya qilgan mamlakatdagi tilni qisqa muddatda oʻrganadi;
- Xorijiy davlatlar turmush tarzi haqida toʻliq va real tasavvurga ega boʻlishadi;
- Pul yuborishlari orqali ota-ona va mamlakatlarini qoʻllab-quvvatlashlariga olib keladi;
- Birgalikda tinch-totuv yashash va shu orqali davlatlar oʻrtasida urushlarning oldini olish mumkin.

Oʻzbekiston yoshlar migratsiyasi masalasida ham bir necha taklif va tavsiyalarni ishlab chiqayotganligi diqqatga sazovor. Shunday tashabbuslardan biri sifatida Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning 2017-yil 19-sentyabrda BMT Bosh Assambleyasining 72-sessiyasida Yoshlar huquqlari toʻgʻrisidagi Konvensiyasini qabul qilinishiga doir konvensiyani misol qilishimiz mumkin [3]. Aynan mazkur hujjat yoshlar migratsiyasi jarayonlarini jahon miqyosida huquqiy asoslarini tartibga solish borasida katta qadamlardan biri boʻldi.

Yuqorida yoshlar migratsiyasini ijobiy tomonlarini tahlil qilar ekanmiz, uning quyidagi salbiy jihatlarini ajratib koʻrsatishimiz maqsadga muvofiq:

➢ yoshlarning mehnat ekspluatatsiyasi qurboniga aylanib qolishi (majburiy mehnat, jinsiy ekspulutatsiya, odam savdosi va hokazo);

➢ professional malakaga ega boʻlgan yoshlarning yuqori ish haqi toʻlanadigan mamlakatlarga koʻchib borishi, oʻz mamlakatida kadrlar yetishmovchiligining vujudga keltiradi;

➢ yoshlarning milliy qadriyatlarni chetlab oʻtib, ommaviy madaniyat ta’siri doirasida tushib qolishiga sabab boʻlmoqda;

➢ yoshlarda kosmopolistik qarashni vujudga keltiradi (Kosmopolitizm-grekcha: “cosmos”- olam va “polites” - fuqaro – “jahon fuqaroligi” deb atalgan gʻoyani targʻib qiluvchi mafkura: 1) “Qayerda yashash yaxshi boʻlsa, oʻsha yer mening Vatanim”; 2) milliy davlat paradigmasi doirasida juda kinik munosabat[4]);

➢ yosh migrantlarning mahalliy xalq tomonidan kamsitilishi natijasida diniy va etnik mojarolarning vujudga kelishiga sabab boʻladi;

➢ yosh migrantlarning oʻzi bilmagan hollarda jinoiy uyushmalarga qoʻshilib qolishiga olib kelishi mumkin.

Ushbu salbiy holatlarni oldini olish maqsadida, yurtimizda qator normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilingan. Jumladan, 2019-yil 21-avgust Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining “Xorijda vaqtinchalik mehnat faoliyatini amalga oshirayotgan Oʻzbekiston Respublikasi fuqarolari va ularning oila a’zolarini himoya qilish kafolatlarini yanada kuchaytirish choralari toʻgʻrisida”gi Farmoni[5], 2019-yil 23-avgust Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Xorijda vaqtinchalik mehnat faoliyatini amalga oshirayotgan Oʻzbekiston Respublikasi fuqarolarining huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qilishga doir qoʻshimcha chora-tadbirlar toʻgʻrisida”gi qarori[6] va 2020-yil 13-avgust Oʻzbekiston Respublikasining “Xususiy bandlik agentliklari toʻgʻrisida Oʻzbekiston Respublikasi Qonuniga oʻzgartish va qoʻshimchalar kiritish haqida”gi Qonunlarining[7] qabul qilinishi shular jumlasidandir.

Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining qarori bilan “Xorijda mehnat faoliyatini amalga oshirayotgan fuqarolarni qoʻllab-quvvatlash hamda huquqlari va manfaatlarini himoya qilish” jamgʻarmasi tashkil etildi. Mintaqada yagona boʻlgan va davlat tomonidan toʻliq moliyalashtiriladigan Odam savdosi qurbonlariga yordam berish boʻyicha respublika reabilitatsiya markazi faoliyat koʻrsatmoqda.

Shuni alohida ta’kidlash joizki, mamlakatimiz yoshlar migratsiyasi masalalari doirasida koʻplab xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda faoliyat yuritib kelmoqda. Shunday tadbirlardan biri 2020-yilning 22-iyulida Xalqaro Migratsiya Tashkiloti (XMT), Oʻzbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi, Yevropada Xavfsizlik va Hamkorlik Tashkiloti (YEXHT) hamda Oʻzbekiston Yoshlar ittifoqi bilan hamkorlikda “Oʻzbekistonda yoshlar mehnat

migratsiyasi tartibga solish istiqbollari" mavzusida xalqaro ilmiy-amaliy onlayn konferensiyasi tashkil etilganligini ta'kidlashimiz mumkin. Konferensiya o'tkazilishidan ko'zlangan maqsad – yoshlar migratsiyasi sohasidagi mavjud muammolarni yaxshilash va hal qilish, kelgusi chora-tadbirlarni belgilash, shuningdek, ularni huquqiy tartibga solish istiqbollarini muhokama qilish etib belgilandi[8].

Mazkur konferensiya davomida yoshlar migratsiyasining hozirgi tendensiyalari, xavf – xatarlar tahlili, salbiy oqibatlarini minimallashtirish va huquqiy tartibi shu bilan birga, fuqarolik jamiyati institutlarining xavfsiz va boshqariladigan yoshlar migratsiyasini ta'minlashdagi roli to'g'risidagi masalalar muhokama qilindi va yakuniy xulosalar ishlab chiqildi. Bundan tashqari, bugun yuqori salohiyatga ega bo'lgan xorijda istiqomat qilayotgan vatandoshlarimizning yurtimizga qaytib kelib, o'z faoliyatlarini davom ettirish maqsadida, qulay shart-sharoitlar yaratib berilmoqda. Uning yorqin misoli sifatida "Golden visa" yordamida yirik xorijiy investorlar uchun ushbu vizadan o'n yillik muddatda foydalanishiga imkon yaratib berilganligini ta'kidlashimiz mumkin.

Bugun xorijlik vatandoshlarimizning professional tajribasi asosida yurtimizda amalga oshirilayotgan islohotlari negizida yangi O'zbekiston taraqqiyoti uchun muhim ahamiyat kasb etib, bu avvalo, turizmni rivojlantirish, mamlakatimizga investitsiya kiritish, ish o'rinlarini yaratishdan tortib pul jo'natmalarigacha bo'lgan jarayonlarda ko'zga tashlanmoqda.

Xulosa qilib aytganda, yoshlar migratsiyasi yoshlarga bir qator imkoniyatlar yaratib berish bilan birga, ba'zi bir kamchiliklarga ham sabab bo'lmoqda. Yoshlar migratsiyasidagi muammolarni xalqaro miqyosda hal etish ushbu masalaning dolzarb ahamiyatga ega ekanligidan dalolat bermoqda. Bunda avvalo, yoshlar migratsiyasining jahon miqyosidagi ilm-fan, iqtisodiyot va madaniyat rivojiga qo'shayotgan hissasini hisobga olishimiz zarur, albatta.

Adabiyotlar/Литература/ References:

1. Миграция. // https://ru.wikipedia.org/wiki
2. Change the future of migration. Rome, Italy FAO, 2018. –P.4.
3. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 72-сессиясидаги нутқи //"Халқ сўзи" газетаси, 2017 йил 20 сентябрь, №189 (6883).
4. Дианова В. М. Космополитизм в эпоху глобализации // Вопросы культурологи, № 1/2007. –с.8.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Xorijda vaqtinchalik mehnat faoliyatini amalga oshirayotgan O'zbekiston Respublikasi fuqarolari va ularning oila a'zolarini himoya qilish kafolatlarini yanada kuchaytirish choralari to'g'risida"gi 20.08.2019 yildagi PF-5785-sonli Farmoni //https://lex.uz/docs/-4482648
6. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining ""Xorijda vaqtinchalik mehnat faoliyatini amalga oshirayotgan O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qilishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" gi 23.08.2019 yildagi 713-sonli qarori // https://lex.uz/docs/-4486611
7. O'zbekiston Respublikasining "Xususiy bandlik agentliklari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuniga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish haqida"gi 13.08.2020 yildagi O'RQ-632-sonli Qonuni // https://lex.uz/docs/-4948398
8. *Yoshlar mehnat* migratsiyasiga bag'ishlangan xalqaro *konferensiya* // https://uza.uz/uz/society/yoshlar-mehnat-migratsiyasiga-bag-ishlangan-xalqaro-konferen-17-07-2020

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SPR1342V4SI2Y2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ S/2 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).